

¹¹ Там само. – С. 46.

¹² Там само. – С. 30.

¹³ Там само. – С. 49.

¹⁴ Міжнародна федерація працівників транспорту : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.itfseafarers.org/the_itf.cfm/ViewIn/RUS

¹⁵ *Топалов В. П.* Применение международных конвенций на борту судна / В. П. Топалов, В. Г. Торский. – Одесса : Астропринт, 2005. – 205 с. – С. 30.

¹⁶ Міжнародна федерація працівників транспорту : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://мимо.com.ua/info/58-itf-international-transport-workers-federation-mezhdunarodnaya-federaciya-rabotnikov-transportatransportnyh-rabochih-mft.html>

¹⁷ *Топалов В. П.* Вказана праця. – С. 31.

Резюме

Гольбін М. І. Неурядові міжнародні організації у сфері захисту трудових та соціальних прав моряків.

У статті розглядається загальний процес виникнення та становлення неурядових міжнародних організацій у сфері захисту трудових та соціальних прав моряків. Аналізується система та функції найбільш активних неурядових міжнародних організацій у сфері захисту трудових та соціальних прав моряків, визначається специфіка впливу їх діяльності на вирішення глобальної проблеми трудових та соціальних прав моряків у світі.

Ключові слова: міжнародне право, неурядові міжнародні організації, трудові права моряків, соціальні права моряків, захист трудових і соціальних прав.

Резюме

Гольбін М. И. Неправительственные международные организации в сфере защиты трудовых и социальных прав моряков.

В статье рассматривается общий процесс возникновения и становления неправительственных международных организаций в сфере защиты трудовых и социальных прав моряков. Анализируется система и функции наиболее активных неправительственных международных организаций в сфере защиты трудовых и социальных прав моряков, определяется специфика влияния их деятельности на решение глобальной проблемы трудовых и социальных прав моряков в мире.

Ключевые слова: международное право, неправительственные международные организации, трудовые права моряков, социальные права моряков, защита трудовых и социальных прав.

Summary

Golbin N. Non-governmental international organizations in the sphere of protection of labor and social rights of seafarers.

The article discusses the general process of the emergence and formation of non-governmental international organizations in the sphere of protection of labor and social rights of seafarers. We analyze the system and the function of the most active non-governmental international organizations in the sphere of protection of labor and social rights of seafarers, and is determined by the specificity of the effect of their activities on the global problem of labor and social rights of seafarers in the world.

Key words: international law, international non-governmental organizations, the labor rights of seafarers, seafarers' social rights, protection of labor and social rights.

УДК 341.231.14

Н. Г. ГОРОБЕЦЬ

Наталія Григорівна Горобець, здобувач Київського університету права НАН України

ДЕЯКІ ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Питання щодо захисту права власності відповідно до міжнародної практики і доктрини міжнародного права тривалий час належало до внутрішньої компетенції держав. Розширення географічної сфери взаємовпливу держав, у межах якої здійснюється інтеграція осіб, капіталів, майна, прав на нього, послуг актуалізує проблеми, пов'язані із захистом права власності на міжнародно-правовому і внутрішньодержавному рівнях та, відповідно, активізує діяльність міжнародних судових установ.

Зазначимо, що до основних документів у сфері міжнародно-правового регулювання відносин власності належать Загальна декларація прав людини (1948 р.) та Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), учасниками яких є практично всі європейські держави, в тому числі й Україна. Так, ст. 17 Загальної декларації прав людини проголошує право приватної власності як основне й невідчужуване право людини. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод є міжнародним договором, який закріплює певний перелік найбільш важливих для людини суб'єктивних прав. Складовою цього документа

є окремі протоколи, які доповнюють та розвивають її положення. Так, ст. 1 Протоколу № 1 (1952 р.) до Конвенції встановлено:

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна, інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права».

Попередні положення, однак, жодним чином не обмежують право держави запроваджувати такі закони, які, на її думку, необхідні для здійснення контролю за використанням майна відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків або інших зборів чи штрафів¹.

Як відомо, повноцінний режим захисту права власності можливий за умови належного дотримання міжнародно-правових доктрин, напрацьованих міжнародним співтовариством у національних правових системах.

Міждержавні відносини у сфері захисту права власності мають певну специфіку, обумовлену різними підходами держав до регулювання даної сфери правовідносин. Цим пояснюється те, що міжнародні договори, які містять норми права в цій сфері, зазнали складного формування й розвитку під безпосереднім впливом доктрини міжнародного права на різних етапах історичного розвитку.

Теоретичну основу статті становлять праці таких вітчизняних юристів-міжнародників, як: П. М. Рабінович, І. М. Панкевич, Н. М. Раданович, С. В. Шевчук, Н. С. Кузнецова, В. Є. Мармазов, І. С. Піляєв, В. Н. Денисов, В. І. Євінтов, М. В. Буроменський та дослідження зарубіжних вчених Т. Хефті, Р. Біндшедлера, А. Фердросса, Фр. Сюдра, П. Велласа.

Метою цієї статті є дослідження доктринальних підходів вітчизняних та зарубіжних вчених щодо захисту права власності в сучасному міжнародному праві.

Отже, проаналізуємо правила та норми, що склалися в міжнародній практиці і доктрині міжнародного права, яким повинні слідувати держави з тим, щоб прийняті ними заходи щодо обмеження та позбавлення права власності розглядалися правомірними, зокрема такі, як публічний інтерес, дискримінації, виплата швидкої, ефективної й адекватної, а також повної компенсації у випадках будь-якого вилучення. При цьому наголошується, що міжнародне право не містить чітких вказівок щодо розуміння і тлумачення цих правил і умов².

У міжнародно-правовій доктрині історично обґрунтовується ідея про існування в міжнародному праві звичаєвої норми права, що захищає власність іноземних осіб. Різні автори обов'язок держави відшкодувати збиток іноземній власності аргументували по-різному: з посиланням на принцип *pacta sunt servanda*, доктрину придбаних прав, доктрину безпідставного збагачення, принцип справедливості тощо³.

Одним із перших авторів, які порушували питання про власність іноземців, був Е. Ваттель. Він писав, що майно приватних осіб повинно розглядатися як власність усієї нації. Держава, яка конфіскує власність іноземних громадян, тим самим безпідставно збагачується на шкоду інтересам іншої держави (нації). Тому держава не має права позбавляти іноземців майна без справедливого відшкодування⁴.

У книзі «Право народів» Е. Ваттель писав: «Суверен не може погоджуватися на в'їзд у свою країну іноземців та ставити одночасно їм пастку: з того моменту, як він погодився допустити їх в країну, він прийняв на себе зобов'язання їх захищати як власних суб'єктів, дозволяючи їм користуватися (тією мірою, якою це залежить від нього) повною безпекою»⁵.

На думку Ваттеля, повна безпека означає: «майно приватної особи не може припинити бути його власністю унаслідок того, що воно знаходиться в іноземній державі і воно є одночасно частиною майна її власної держави. Тому дії територіального суверена щодо такого майна будуть суперечити праву власника і тієї держави, громадянином якої він є»⁶.

Він також писав і про право іноземців заповісти своє майно: іноземець на основі природного права має свободу скласти заповіт. Це право також виникає з його права власності.

Таким чином, на нашу думку, з аналізу розглянутої доктрини випливає, що захист іноземної приватної власності може здійснюватися з урахуванням двох обставин:

- 1) конфіскація майна іноземця суперечить праву тієї держави, до якого він належить;
- 2) конфіскація суперечить праву власника, яке є для нього природним правом.

Як ми переконуємося пізніше, пише Т. Хефті, ці два принципи, серед яких один робить акцент на спільні інтереси, зокрема інтереси держави, а інший – на індивідуальні інтереси кожної людини, досі не втратили своєї актуальності. Ідея Е. Ваттеля, що розглядав майно приватних осіб як майно всієї нації по відношенню до інших держав, була підтримана згодом австрійським ученим А. Фердроссом, який говорив: «... на мій погляд, принцип, згідно з яким майно іноземної особи, вилучене в інтересах приймаючої держави, має бути компенсовано. Бо за відсутності такого правила, кожна держава могла б конфіскувати майно, що перебуває на його території і приналежне комерційним організаціям інших держав»⁷.

Цю ідею ми зустрічаємо також у Х. Вольфа. На його думку, міжнародне право не допускає, щоб іноземці довільно позбавлялися свого майна. У наші дні вона була приведена в якості аргументу суддею міжнародного суду ООН Гроссом у справі *Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited* від 5 лютого 1970 року⁸.

У той же час є автори (Джірван, Хартманн та інші⁹), які заперечують існування в міжнародному праві юридичних норм, що зобов'язують держави відшкодувати збитки, завдані іноземній власності. Зазначена точка зору, не відображає адекватно існуючу практику, а також об'єктивну тенденцію зростання взаємозалежності держав, що вимагають (а також сприяють) встановленню і розвитку міжнародних та внутрішньодержавних норм, спрямованих на захист іноземної власності.

На початку ХХ ст. норма про обов'язок захисту власності іноземних осіб в міжнародному праві була підтверджена на рівні міжнародних зобов'язань між державами. Як пишуть окремі автори: «Здається немислимим, на початку нашого століття, щоб держава могла без порушення своїх міжнародних зобов'язань зазіхати на власність і майнові права іноземців»¹⁰.

На підтвердження цієї думки посилаються на Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН «Невід'ємний суверенітет над природними ресурсами». Характеризуючи цю резолюцію, Т. Хефті пише: «Було б неправильно думати, що цей документ відображає лише інтереси групи 77 (країни, що розвиваються) і не виражає правової позиції. Практика держав прагне до вирішення дихотомії (протиріччя) між публічним і приватним інтересом в діях держав. Багато держав, включаючи держави групи 77, змінили свої позиції, уклали угоди про компенсації, про взаємний захист капіталовкладень, що свідчить про зміну їхніх інтересів»¹¹.

Класичні норми міжнародного права здатні відповідати спільним інтересам обох держав: держави, яка прагне отримати інвестиції, і держави, реципієнта капіталу. Саме про це йдеться у Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Невід'ємний суверенітет над природними ресурсами», який балансує приватний інтерес власника власності з публічним інтересом приймаючої іноземної держави. Економічна взаємозалежність держав сприяє розвитку практики, орієнтованої на використання класичних правил (норм) для захисту власності. Безумовно, застосування цих норм не залишається незмінним з часом. Тому цілком закономірним і нормальним є інше їх тлумачення відповідно до змінених умов.

Однак загальний зміст залишається таким же, як і колись: міжнародні правила вимагають відшкодування збитку, розмір якого визначається, по-перше, сумою, яку власник повинен мати, щоб відшкодувати вартість втраченого майна; по-друге, конкретними умовами (обставинами), які необхідно враховувати рівною мірою. Відшкодування не повинно, однак, зводитися до принципу «*bonne foi*» (доброї волі, заснованої на розсуді держави). Більше того, це відшкодування шкоди повинно бути ефективним і здійснюватися в розумні терміни.

Перебільшення ролі державного суверенітету, відбите в резолюції 1803(XVII) Генеральної Асамблеї ООН «Невід'ємний суверенітет над природними ресурсами», не відповідає формуванню тенденції взаємозалежності держав в сучасному світі. І це знайшло відображення в ряді доктрин: «Кальво», «мінімальний стандарт».

Доктрина «Кальво», також як доктрина «мінімального стандарту», свідчать про існування суперечливих інтересів. Доктрина «Кальво» вимагає, щоб ставлення до іноземних і національних осіб було однаковим. Отже, іноземні особи повинні підкорятися внутрішній юрисдикції приймаючої держави та відмовитися від усякого дипломатичного захисту. Привілейоване становище іноземця має бути виключено. Ця теорія робить акцент на територіальний суверенітет кожної держави.

Доктрина «мінімального стандарту», навпаки, ставить своєю метою гарантувати деякі права іноземців незалежно від внутрішнього права держав. На думку її прихильників, відсутність цих гарантій поставило б іноземців у повну залежність від внутрішнього законодавства держави, в якій вони знаходяться, і ніякий вплив у плані захисту від власної держави не був би можливий, оскільки вони мають можливість брати участь у політичному житті приймаючої держави¹².

Додатковий характер міжнародно-правового регулювання права власності іноземців відбивається у застосовуваному в міжнародному праві понятті «мінімальний міжнародний стандарт». У сучасній зарубіжній доктрині міжнародного права більшість авторів поділяють думку про те, що міжнародне право містить норми, спрямовані на захист іноземної власності. Однак щодо точного змісту цих норм існують різні точки зору. Питання про суверенне право держави приймати рішення щодо власності іноземців та про відповідальність держави за різні позбавлення й обмеження права власності іноземців були викладені і в роботах більш ранніх авторів, таких як: Корнеліус Бункресхук, Франціско Суарес, Христіан Вольф. На їх думку, суверен повинен перешкодити неправомірним діям своїх осіб щодо іноземців. Інакше кажучи, йшлося про дії, що належать до сфери міжнародного права.

У теоретичному відношенні обидві доктрини діаметрально протилежні і несумісні. Але це лише в теорії. На практиці в світі є дуже мало держав, які можуть жити в повній ізоляції. Найчастіше вони вступають в комерційні відносини з іноземцями, експортують та імпортують, потребують фінансових ресурсів для того, щоб досягти своїх політичних цілей. Зазначені тенденції також об'єктивно сприяють розвитку норм міжнародного права, все більш спрямованих на взаємний пріоритет інтересів щодо приватної власності.

Т. Хефті вважає за можливе окреслити тенденцію розвитку міжнародно-правового регулювання в галузі захисту іноземної власності наступним чином: «Націоналізації стануть у майбутньому анархізмом. Можна з упевненістю стверджувати, що міжнародні норми в галузі захисту іноземної власності сьогодні мають більш сильну підставу (підтвердження) у практиці держав, ніж це було в період після Другої світової війни до 60-х років, і вони зберігатимуться доти, доки фундаментальні зміни не відбудуться в міжнародних відносинах»¹³.

Всі ці міркування економічного характеру підтверджують об'єктивне існування взаємної залежності держав, яка може сприяти формуванню їх правової позиції. Реально правові позиції держав, сформульовані в нормах права, можуть відрізнитися від точок зору, викладених в теорії.

Згідно з «формулою Халла» заходи для націоналізації та інші примусові акти, щоб бути правомірними, повинні задовольняти ряд умов: мають відбуватися в громадських (публічних) інтересах; не повинні носити дискримінаційний характер та мають супроводжуватися швидкою, адекватною і ефективною компенсацією.

Під формулою «швидка, ефективна та адекватна» компенсація розуміємо те, що така компенсація повинна відповідати реальній цінності майна або майнового права, або що вона має виплачуватися швидко або в переказній валюті. Експропріація без компенсації рівносильна конфіскації і суперечитиме міжнарод-

ному праву. Такі з погляду доктрини норми класичного міжнародного права, які найчастіше позначають як «формула Халла».

Формула Халла отримала свою назву від імені держсекретаря США Корделла Халла, який в 1938 р. під час суперечки між США і Мексикою з приводу націоналізації нафтових родовищ, що перебували у власності іноземних, у тому числі американських компаній, зажадав від Мексики негайної компенсації інвесторам США за їх експропрійовані нафтові концесії.

«Формула Халла», як і звичайні норми міжнародного права, являють собою «мінімальний міжнародний стандарт», що містить правила щодо поводження з іноземцями, зокрема правила, яких кожна держава зобов'язана дотримуватися згідно з міжнародним правом.

Також становить інтерес доктрина «набутих прав». Дана доктрина деякими авторами ототожнюється з суб'єктивними правами. Так, досліджуючи походження терміна «придбані права» (*driot aquis*) вчений Біндшедлер стверджує, що раніше придбані права відрізняли від поняття права власності. Пізніше включили в поняття «права власності» термін «придбані права» як (особливої) її частини на відміну від тих прав, які належать кожному¹⁴.

Згодом поняття «набутих прав» слугувало для вирішення проблем, що стосуються застосування норм права у часі: справедливість вимагала виплати відшкодування у випадках, коли права, що мають економічну цінність, були знищені (скасовані). З часом поняття «набутих прав» стало теоретичною основою для вирішення проблем застосування законів в просторі: цей принцип розглядався як правова основа для покладання на державу зобов'язання визнати і дозволити іноземцю здійснювати «придбані ним права». Стосовно міжнародного права ці дві норми породили третю, згідно з якою зміна суверена (тобто держави) не повинна впливати на приватні «придбані права» у разі переміщення його власності.

Суддя Мореллі у своєму індивідуальному думці у справі *Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited* від 5 лютого 1970 р. охарактеризував термін «придбаного права» іноземців наступним чином: «Міжнародне право зобов'язує кожну державу в певних межах і за певних умов дотримуватися допомоги своїх адміністративних органів (і навіть законодавчих) права, які внутрішнє право цієї держави надає іноземним громадянам (особам, вихідцям з іншої держави). У таких випадках ми говоримо про дотримання прав, придбаних іноземцями»¹⁵.

За своїм змістом принцип «набутих прав» не є абсолютним правом, оскільки воно може бути обмежено і навіть припинено в рамках законодавчих приписів. Принцип дотримання «набутих прав» не обмежується тільки вимогою про відшкодування. У рамках цього ж принципу передбачено, що «придбані права» не можуть бути (об'єктом) предметом довільних або дискримінаційних заходів з боку держави, і коли це трапляється, власник права має отримати відшкодування. Таким чином, відшкодування за шкоду на підставі принципу дотримання «набутих прав» має своєю підставою вимагати справедливості (*d'equite*), доброї волі (*bonne foi*) і заборони сваволі. Ця доктрина також має пряме відношення до подальшого формування, які стали класичними принципами міжнародного права, що склалися в галузі захисту іноземної власності.

Однак загальноновизнаність факту впливу міжнародно-правових доктрин на поведінку держав на ранніх стадіях зародження й розвитку норм міжнародного права не означає їх становлення в якості безпосереднього і загальнообов'язкового для держав регулятора їх взаємовідносин.

Правильне тлумачення фундаментальних засад захисту права власності згідно зі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції з прав людини і основоположних свобод та застосування відповідної практики Європейського суду з прав людини стає поштовхом до правильного вирішення судами спорів на національному рівні.

Право приватної власності, його дієві гарантії, надійний і ефективний судовий захист – це одні з найважливіших атрибутів правової демократичної держави. Однак наразі ще не можна з упевненістю говорити про те, що українське законодавство досягло досконалості в питаннях регулювання права власності та забезпечення реальних гарантій прав власників. Ця сфера перманентно удосконалюється, зазнає змін, і часом – кардинальних¹⁶.

Власність посідає особливе місце в суспільному та приватному житті громадян. Практично кожна людина протягом свого життя стикається з тими чи іншими проблемами, пов'язаними з її власністю. Крім того, власність – це той базис, який гарантує життєздатність економіки держави, забезпечує існування й розвиток суспільства загалом¹⁷.

Статистика свідчить про те, що за кількістю випадків порушення права власності у європейських країнах посідає друге місце після порушення права на справедливий суд. Важливим є послідовне тлумачення та застосування на практиці права власності. Особливу роль у цьому відіграє такий дієвий інструмент, як забезпечення єдності судової практики. Питання права власності посідає одне із найважливіших місць у сучасних правовідносинах, а гарантія захисту права власності є основою для розвитку економіки держави¹⁸.

Суддя ЄСПЛ у відставці від Сербії, професор Драголюб Попович зокрема зазначає, що судова практика ЄСПЛ є частиною національного права при вирішенні спорів щодо права власності. Держава посідає важливе місце в регулюванні відносин, які виникають в сфері права власності. Він наголошує на значенні принципу справедливого балансу, який полягає у тому, що у випадку експропріації або націоналізації державою майна, яке належить особі, мають враховуватися інтереси суспільства, держави та особи. Обов'язковою умовою проведення державою експропріації є виплата особі компенсації, яка має бути розумною. Важливим також є дотримання принципу пропорційності, оскільки виплата суми, яка не відповідає базовій вартості майна, – це порушення прав особи¹⁹.

Професор кафедри цивільного права Київського національного університету ім. Тараса Шевченка доктор юридичних наук Наталія Кузнецова, роз'яснює особливості понять власності та права на мирне володіння майном відповідно до ст. 1 Протоколу № 1 Конвенції. У Протоколі під терміном «майно» окрім рухомого та нерухомого майна розуміється ціла низка інтересів економічного характеру, зокрема патенти, судові та арбітражні рішення стосовно компенсації, право на пенсію, економічні права, пов'язані із підприємницькою діяльністю тощо. У державі повинно не лише гарантуватися право мирно володіти майном, а й обов'язково має реалізовуватися на практиці захист права власності²⁰.

Суддя Конституційного Суду Литви Вітас Мілюс доводить про доктрину КС Литви з приводу права власності, який вважає поняття власності та право на майно тотожними. Право власності складається із таких складових, як: володіння, користування та розпорядження майном, а власник має право виконувати будь-які законні дії із майном, не порушуючи права інших осіб. Висловлюючи позицію щодо питання вилучення майна особи, Вітас Мілюс зазначає, що це має відбуватися лише відповідно до закону з урахуванням суспільної необхідності, задля блага народу та з виплатою компенсації, яка має бути еквівалентною вилученому майну²¹.

Таким чином, з вищезазначеного робимо висновок, що існують різні точки зору вітчизняних та зарубіжних вчених щодо захисту права власності, однак спільним є те, що право власності є невід'ємним, природним правом людини і повинно належним чином бути захищеним в судовому порядку в разі його порушення.

¹ *Sprankling John G.* The International Law of Property. Oxford: Oxford University Press. – 2014. – P. 432 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199654543.001.0001/acprof-9780199654543>

² *Lillich Richard B.* ed. The Valuation of Nationalized Property in International Law. Charlottesville, 1972. V. 1. – P. 4 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.law.uiowa.edu/burns-h-weston>

³ *Hefi T.* La protection de la propriete etrangere en droit international public. Zurich, 1989. – P. 214.

⁴ *Vattel Emmerch.* De' Droit de gens, MDCCL VIII. Livre-II, chap. VIII. P. 104 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lonang.com/library/reference/vattel-law-of-nations/>

⁵ Там само. – P. 104.

⁶ Там само. – P. 109.

⁷ *Verdross A.* Les regles internationales concernant le traitement des etrangers. RCADI. T. 37. 1931. P. 371.

⁸ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_819

⁹ *Girvan.* Expropriating the Expropriators : (dans: Lillich R. ed. The Valuations of Nationalized Property in International Law. Vol. 3. P. 179; Hartmann Gode. Nationalisierung und enteignung und Enteignung im Volkerrech (dans: Lillich R. Op.cit. N 18. – P. 23).

¹⁰ *Andinet.* Le monopole des assurance sur la vie en Italie. RDIP. t. XX. 1913. – P. 10.

¹¹ *Hefi T.* La protection de la propriete etrangere en droit international public. Zurich, 1989. – P. 114.

¹² *Roth, Andreas Hans,* The Minimum Standard of International Law Applied to Aliens. These, Geneve: La Haye. 1949. P. 23 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://searchworks.stanford.edu/view/3757240>

¹³ *Andinet.* Le monopole des assurance sur la vie en Italie. RDIP. t. XX. 1913. – P. 10.

¹⁴ *Bindshedler.* La protection de la propriefe privee en droit international public. RCADI. t. 90. 1956. – P. 215.

¹⁵ Recueil des Cour International de Justice, La Haye, 1970. – P. 233.

¹⁶ Право власності: європейський досвід та українські реалії // Правовий тиждень. – № 20–21 від 27 жовтня 2015 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=123901>

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само.

¹⁹ Там само.

²⁰ Там само.

²¹ Там само.

Резюме

Горобець Н. Г. Деякі доктринальні підходи щодо механізму захисту права власності в сучасному міжнародному праві.

У статті досліджуються доктринальні підходи вітчизняних та зарубіжних вчених щодо захисту права власності в сучасному міжнародному праві. Особливу увагу приділяється тлумаченню захисту права власності в контексті позицій суддів ЄСПЛ.

Ключові слова: Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, 1950 р., Протокол № 1 до Конвенції, право власності, право на володіння майном, доктрини міжнародного права.

Резюме

Горобець Н. Г. Некоторые доктринальные подходы относительно механизма защиты права собственности в современном международном праве.

В статье исследуются доктринальные подходы отечественных и зарубежных ученых по защите права собственности в современном международном праве. Отдельное внимание уделяется толкованию защиты права собственности в контексте позиций судей ЕСПЛ.

Ключевые слова: Конвенция о защите прав человека и основных свобод, 1950 г., Протокол № 1 к Конвенции, право собственности, право на владение имуществом, доктрины международного права.

Summary

Gorobets N. Certain doctrinal approaches concerning ownership right remedial devices in the modern international law.

The paper addresses doctrinal approaches of the national and foreign scientists concerning ownership right protection in the modern international law. Specific attention is paid to ownership right protection interpretation in the context of ECHR judges' position.

Key words: Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 1950, Protocol No. 1 to Convention, ownership right, right of property belongings possession, doctrines of the international law.

УДК 340.1

Я. П. ЛЮБЧЕНКО

Ярослав Павлович Любченко, здобувач Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ПРАВОВИХ СПОРІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З УКЛАДЕННЯМ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ

Для України є важливим розвиток альтернативних способів вирішення правових спорів та юридичної конфліктології не тільки через підписання Угоди про асоціацію з ЄС, а й також тому, що наша країна є активним учасником міжнародних відносин. Наприклад, це спори, пов'язані зі встановленням результатів спортивних змагань на Олімпійських іграх, інвестиційні міжнародні спори, спори щодо захисту прав людини, конфлікти між країнами тощо. Зазвичай для врегулювання конфліктів у міжнародній сфері використовуються альтернативні способи вирішення правових спорів, адже національні суди не викликають довіри в іноземних контрагентів та не мають належного досвіду для вирішення подібних справ.

Розвиток альтернативних способів вирішення спорів можна розглядати як показник стану розвитку громадянського суспільства в демократичній правовій державі. Державна політика в цій сфері залежить від багатьох факторів. Зокрема, слід брати до уваги ступінь розвитку ринкових відносин, міжнародного економічного обороту, цивілізованості бізнесу, рівня правової культури й правосвідомості в суспільстві, довіри підприємців один до одного і до третіх осіб, до яких звертаються для врегулювання конфлікту. Важливе значення має також існуюча в державі система права і реалізована в національному законодавстві концепція альтернативного вирішення спорів.

Європейський Союз затвердив низку директив, рекомендацій та інших актів, які стосуються альтернативних способів вирішення правових спорів (далі – ADR). Їхній перелік та аналіз є важливим для розбудови національної концепції (інституту) альтернативного вирішення спорів.

21 березня 2014 р. Україною було підписано політичну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; економічна частина Угоди була підписана 27 червня 2014 року¹. Дослідження альтернативних способів вирішення спорів зумовлене орієнтацією на інтеграцію в європейське співтовариство, у зв'язку з чим одним із пріоритетних напрямів стратегічного розвитку України є забезпечення відповідності національної правової системи стандартам європейської спільноти загалом та створення дійсно ефективного механізму захисту прав та свобод людини і громадянина зокрема.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

З 1 листопада 2014 р. набули чинності деякі частини Угоди про асоціацію (далі – Угода), зокрема щодо: поваги до прав людини, основних свобод та верховенства права; політичного діалогу та реформ; правосуддя, свободи та безпеки; економічної співпраці та співпраці в таких галузях, як охорона навколишнього середовища, інфраструктура та сільське господарство; фінансової співпраці.

З 1 січня 2016 р. Європейський Союз і Україна розпочали застосування положень поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі (далі – ПВЗВТ), що є складовою економічної частини Угоди про асоціацію. Застосування ПВЗВТ у рамках Угоди про асоціацію є одним із наріжних каменів двосторонніх відносин, пропонуючи нові економічні вигоди обом сторонам.

Одне з ключових положень, на яке спирається Угода, визначає засади поступового наближення законодавства України до норм і стандартів ЄС. Встановлюються конкретні строки для узгодження українського законодавства з відповідним законодавством ЄС, які коливаються у межах від 2 до 10 років після набуття Угодою чинності. Угода передбачає концепцію динамічного зближення, оскільки законодавство ЄС не є статичним і постійно розвивається. Тому процес наближення матиме динамічний характер, а його темп повинен відповідати основним реформам ЄС, але бути пропорційним здатності України реалізовувати таке наближення.

Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС стала стимулом загального удосконалення правового регулювання альтернативних (позасудових) способів вирішення спорів та прискорення реалізації